

Tilsynsrapport Nordsøen Oceanarium 2020

Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering

Denne tilsynsrapport i 2020 følger op på Rådet for Zoologiske Anlægs tidligere vurdering af Nordsøen Oceanarium, og gør status for udviklingen og kvaliteten af anlæggets arbejde.

Det er Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering i 2020, at Nordsøen Oceanariums opgavevaretagelse er meget tilfredsstillende.

Nordsøen Oceanarium varetager de lovbestemte opgaver som formidling, avlssamarbejder, naturbevarelse og forskning på et højt niveau. Anlægget har fulgt tilfredsstillende op på de forhold, som blev påpeget ved rådets sidste besigtigelse og anlægget arbejder med et strategisk afsæt engageret og målrettet for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt, herunder i lyset af Covid-19 at tilvejebringe en økonomi i balance.

Vurdering i 2018

Rådets samlede vurdering af Nordsøen Oceanariums opgavevaretagelse i 2018 var meget tilfredsstillende. Den skriftlige vurdering i 2018 kan læses her: [Rådet for Zoologiske Anlægs tilsynsrapport for Nordsøen Oceanarium 2018](#)

Fakta om Nordsøen Oceanarium

Anlægget er en selvejende institution med hjemsted i Hirtshals. Anlæggets akvarier, udstillinger, tekniske anlæg og administration er etableret i tilknytning til Nordsøen Forskerpark, Nordsøcentret, der er en selvejende institution.

Anlægget modtager statsligt driftstilskud i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg og et kommunalt tilskud. Staten er anlæggets offentlige hovedtilskudsyder.

Nordsøen Oceanarium åbnede i 1984 og rummer i dag et stort antal fisk og havdyr fordelt på flere akvarier, herunder et akvarie, der rummer 4,5 mio. liter vand, hvilket er Nordeuropas største.

Anlægget samarbejder med en række interessenter nationalt og internationalt, herunder zoologiske anlæg/akvarier, zooorganisationer og universiteter.

Nøgletal for Nordsøen Oceanarium 2019:

- Antal besøgene: 197.692 (2016¹: 180.970 besøgene)
- Samlede omsætning: 29,7 mio. kr. (2016: 26,7 mio. kr.)
- Årsværk: 34,7 (2016: 39,6 årsværk)
- Anlægget rådede over en grund på 140.000 m², bygningerne udgør 20.000 m². Kontorer, forskningsfaciliteter og konferencelokaler udgør 11.000 m².

¹ Nøgletal fra 2016 i rådets tilsynsrapport i 2018.

Fokusområder

Arbejdsgrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at udarbejde en fireårig arbejdsplan, hvoraf det fremgår, hvilke opgaver anlægget vil forpligte sig til at udføre. Anlæggets vedtægter skal være godkendt af Kulturministeriet.

Anlæggets vedtægtsbestemte formål er i kort form at formidle viden til offentligheden om livet i og omkring Nordsøen og at øge bevågenheden om en bæredygtig udnyttelse af Nordsøen gennem udstillinger og akvarier.

Anlæggets mission er i forlængelse heraf, ”at formidle viden til offentligheden om livet i Nordsøen og at øge bevågenheden om en bæredygtig udnyttelse af Nordsøen”. Visionen er, at ”Nordsøen Oceanarium er et internationalt anerkendt zoologisk anlæg, der skal være kendt for unikke, involverende og udfordrende gæsteoplevelser i verdensklasse.”

Anlægget har udarbejdet fireårig arbejdsplan for 2017-20. De overordnede mål er fortsat at fastholde et højt fagligt niveau og gode gæsteoplevelser.

Ressourcegrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at have en høj standard og et økonomisk grundlag, der gør det muligt at opretholde denne. Endvidere skal der være en fuldtidsansat zoolog.

a. Økonomi

Nordsøen Oceanariums samlede indtægter var i 2019 på 29,7 mio. kr. og fordeler sig således:

- Tilskud fra staten: 2,60 mio. kr.
- Tilskud fra kommune 1,57 mio. kr. (inkl. værdi af skoletjeneste 0,6 mio. kr.)
- Uddeling fra ENO 1,30 mio. kr. (lejerreduktion fra Ejendomsfond)
- Sponsorater 0,09 mio. kr.
- Entré-indtægter: 22,31 mio. kr.
- Butik, cafe mm 1,82 mio. kr.

Årets resultat var på 0,26 mio. kr. i 2019 og efter tilførsel af årets resultat var anlæggets egenkapital på 1,65 mio. kr.

Anlægget er i 2020 økonomisk udfordret af konsekvenserne af Covid-19, der foreløbig har betydet en midlertidig lukning af anlægget fra medio marts til 30. maj 2020. Indtjeningsgrundlaget afhænger primært af besøgstallet efter genåbning og regeringens økonomiske hjælpepakker.

b. Medarbejdere

Anlægget rådede i 2019 over 34,7 fastansatte årsværk, herunder videnskabelige medarbejdere, hvoraf 1 var biolog.

c. Bygninger

De bygningsmæssige rammer er velholdte. Anlægget renoveres og udvikles løbende med nye anlæg og publikumsfaciliteter.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Nordsøen Oceanarium er et professionelt og veldrevet anlæg, der med et strategisk afsæt arbejder engageret og målrettet for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt. Anlægget har fokus på formidling, avlssamarbejde, naturbevarelse, bidrag til forskning og en bæredygtig økonomi.

Zoorådet vil følge udviklingen af den fortsatte realisering af anlæggets strategi og fireårsplan med interesse.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fortsat konsoliderer anlæggets økonomi, så det er muligt at udvikle og opretholde en høj standard i anlæggets virksomhed.
- At anlægget med udgangspunkt i en bæredygtig økonomi fortsat fungerer som et fyrtårn inden for sit ansvarsområde Nordsøen.

Formidling

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til fremme af formidling af kendskabet til vilde dyr. Anlægget skal have særlige formidlingsprogrammer rettet mod børn og unge, såvel når de besøger anlægget i og uden for skolesammenhæng. Anlægget skal have en tilfredsstillende formidling til gavn for de øvrige gæster.

Anlæggets formidling, udstilling og undervisning tager udgangspunkt i principperne i anlæggets vision om at være involverende, unik og udfordrende.

Siden rådets besigtigelse i 2018 er der bl.a. etableret et nyt stort udstillingsområde med titlen Nordsøens jægere, der viser en fødekæde i Nordsøen; opgradering af fuglefjeld og etablering af nyt udendørs areal. Derudover er der året igennem skiftende temaer i udstillingen med tilhørende formidlingsmuligheder.

Akvariet benytter sig af formidling uden aktiv medvirken af personale bl.a. gennem skiltning, plancher, temaudstillinger ved brug af billeder, genstande, film og akvarier med levende dyr. Formidlingen understøttes i stort omfang af digital teknologi som f.eks. legeredskaber/spil og Danmarks største interaktive skærm, der især benyttes til formidling om rovdyr som hvaler og hajer, der pga. deres størrelse og pasningskrav ikke kan opleves i akvarier i udstillingen.

Formidling, hvor personale medvirker, foregår bl.a. i Nordsølaboratoriet, hvor der kan ”røres og spørges”, og hvor gæsten kan komme i nærkontakt med udvalgte fisk og hvirvelløse dyr. I udstillingerne, fodringer, sælarier mm. er formidlere i dialog med de besøgene. Der foregår løbende særlige formidlingsaktiviteter, herunder

dissektion af havdyr og akvariet formidler uden for anlægget på såkaldte roadshows.

Anlæggets skoletjeneste er etableret i samarbejde med Hjørring Kommune, men underviser også elever fra andre kommuner. Lederen af skoletjenesten er lærer ansat og lønnet af Hjørring Kommune og varetager undervisningen sammen med anlæggets øvrige ansatte. Formålet er at lave undervisning om natur, kultur og mennesker med udgangspunkt i lokalområdet/Nordsøen ved at give deltagerne mulighed for at se, opleve og forstå sociale og økologiske sammenhænge gennem undervisningstilbud for daginstitutioner, folkeskoler, ungdomsuddannelser, professionsskoler, specialskoler og lignende. Undervisningen foregår i anlægget eller på ekskursioner til havn, strand eller vandløb.

Med den nye skolereform oplever anlægget en øget efterspørgsel efter undervisningsforløb. Enten på anlægget eller på de enkelte skoler. Der er ansat nye formidlere, der bl.a. supplerer skoletjenesten med tilbud til førskolebørn. I 2019 besøgte 7.908 skoleelever Nordsøen Oceanarium, heraf modtog 5.901 elever undervisning. I 2018 besøgte 7.029 skoleelever anlægget, heraf modtog i alt 5.409 skoleelever undervisning.

I 2018 var det samlede besøgstal i anlægget på 163.122. I 2019 var besøgstallet på 197.692, hvilket svarer til en stigning på 34.570 (21%).

Fremadrettet planlægges nye anlægsprojekter, herunder bedre forhold for skoletjenesten og et akvarium, der sammenligner et tropisk koralrev med et stenrev i Nordsøen for at formidle, hvorfor Nordsøen er et af verdens mest fiskerige farvande.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Nordsøen Oceanariums formidling er på et meget højt niveau og fortsat med udgangspunkt i anlæggets klare brand med Nordsøen som DNA. Formidlingsindsatsen ligger i fin forlængelse af anlæggets vision om at være et internationalt anerkendt zoologisk anlæg, der er kendt for unikke, involverende og udfordrende gæsteoplevelser i verdensklasse, f.eks. når det gælder udstillingen Nordsøens jægere og dialog med ansatte i Nordsølaboratoriet.

Anlægget råder over en aktiv skoletjeneste med et fint niveau af undervisningstilbud til skoleelever.

Det er meget tilfredsstillende med en betydelig fremgang i det samlede besøgstal fra 2018 til 2019, og fremgang for skoletjenesten.

Der er i anlægget en god balance imellem dyrevelfærd/formidling og imellem naturoplevelse/kommercielle aktiviteter.

Zoorådet vil følge anlæggets udvikling af formidlingen fremover med interesse.

Rådet anbefaler:

- At anlægget også fremover har fokus på at udvikle den samlede formidlingsindsats, herunder revurdere anlæggets traditionelle del af formidlingen, så anlægget fortsat er på et meget højt formidlingsmæssigt niveau.
- At anlægget også fremover har et højt ambitionsniveau for skoletjenesten og fortsat udvikler formidlingsprogrammet for børn og unge.

Avlssamarbejder

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven medvirke aktivt i arbejdet med at bevare truede vilde dyrearter, herunder relevant avlssamarbejde nationalt og internationalt med andre tilsvarende anlæg.

Anlægget deltager i et internationalt avlsprogram for gråsæl. Der findes ikke avlsprogrammer for den øvrige dyrebestand.

Anlægget står for monitoreringsprogram for småplettet rokke, og deltager sammen med WWF og Kattegatcentret i et projekt for danske rokkearter med henblik på genudsætning af sømrokker til genopretning af bestand. Anlægget arbejder også i samarbejde med DTU Aqua, Hirtshals Fiskeriforening, lokale fiskere m.fl. på et avlsprogram af europæisk sort hummer med henblik på genudsætning på lokale stenrev og genopretning af bestand.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Anlæggets avlssamarbejde er på et tilfredsstillende niveau, og for udvalgte dele som hummerprojektet på et meget højt niveau, der understøtter anlæggets profil på markant vis.

Rådet anbefaler:

- At anlægget overvejer, om avlsarbejdet for rokkene kan nå samme niveau som hummerprojektet.
- At anlægget udarbejder en strategi for avlsarbejdet, herunder hvilke arter anlægget ønsker at indfange fra havet.

Naturbevarelse

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven deltage i relevante naturbevaringsprojekter.

Nordsøen Oceanarium samarbejder med danske og europæiske akvarier som medlem af DAZA, EAZA og EUAC om naturbevaring. Samarbejdet omfatter erfaringsudveksling om hold og avl af fisk, invertebrater og sæler, og indsamling og udveksling af dyr.

Anlægget arbejder med naturbevarelse i de oven for nævnte projekter for hummer og rokker. Derudover arbejder anlægget bl.a. for at skabe opmærksomhed om bæ-

redygtige fisk og har i de seneste år deltaget i EU-Kommissionens kampagne ”Verdens akvarier imod affald i havene”, senest med deltagelse i EU produceret film om plastic affald.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Nordsøen Oceanariums arbejde med naturbevarelse er tilfredsstillende og for udvalgte dele som hummerprojektet på et meget højt niveau.

Rådet anbefaler:

- At anlægget udarbejder en strategi for naturbevaringsarbejdet.

Bidrag til forskning

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til støtte for forskning.

Nordsøen Oceanarium bedriver egen forskning om klumpfisks fysiologi og trivsel i fangenskab, suppleret med vidensdeling og udarbejdelse af bog om artens biologi i samarbejde med en række partnere internationalt. Anlægget råder over en fastansat videnskabelig medarbejder til forskning.

Derudover samarbejder anlægget med universiteter og relevante zoo-anlæg/akvarier om forskning, og stiller ofte sine ressourcer og viden til rådighed herfor. Anlægget har bl.a. formaliserede samarbejdsaftaler med DTU Aqua, Aalborg og Københavns universiteter om stimefisks adfærd, og DTU Aqua, Aalborg og Aarhus universiteter i forbindelse med etablering af udstillingen ”Nordsøens jægere”.

Alle forsøg i forbindelse med forskning, der er synlige for publikum formidles til de besøgende, herunder hvad de går ud på og hvorfor forskning og ny viden er til gavn for naturbevarelse.

Det Zoologiske Råds vurdering 2020

Anlæggets forskningsarbejde er på et tilfredsstillende niveau. Dels bedriver anlægget selv i et vist omfang forskning og dels bidrager anlægget til støtte for forskningsprojekter på universiteter og lignende ved at stille dyr, materiel, faciliteter og viden til rådighed i et væsentligt omfang.

Rådet anbefaler:

- At anlægget overvejer at udøve egen forskning i forbindelse med hummerprojektet.
- At anlægget fortsat arbejder forskningsbaseret og fortsat opbygger en status som en troværdig kilde med ekspertviden inden for anlæggets fagområde.

Baggrund

1. Vurderingsforløbet på Nordsøen Oceanarium

Det Zoologiske Råd besøgte Nordsøen Oceanarium den 16. juni 2020.

Tilstede var:

Fra Nordsøen Oceanarium:

- Peter Duetoft, Bestyrelses formand
- Karl Henrik Laursen, Direktør
- Udviklingschef og biolog Kristina Ydesen

Fra Rådet for Zoologiske Anlæg:

- Christoffer Knuth (formand), direktør for Knuthenborg Safaripark
- Hanne Strager (næstformand). cand.scient.
- Catharina Eggers, dyrlæge, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer
- Ernst H. Andresen, embedsdyrlæge, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer
- Jesper Stagegaard, direktør for Ree Park
- Maj Friis Munk, biolog, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer

Fra Slots- og Kulturstyrelsen, sekretariat for rådet:

- Lise-Lotte Bjerre, specialkonsulent

Besøget foregik i anlægget og omfattede besigtigelse af anlægget og dialog med anlæggets ledelse om det zoologiske anlægs opgavevaretagelse.

2. Om Rådet for Zoologiske Anlægs tilsyn

Rådet for zoologiske anlæg fører et løbende tilsyn med de zoologiske anlæg, der modtager statsligt driftstilskud, i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg (lov nr. 255 af 12/04/2000).

Formålet med at yde statsligt driftstilskud er i henhold til loven at tilskynde til en stadig højere grad af professionalisme i de zoologiske anlægs arbejde med formidling af viden om dyrene og deres levevis samt anlæggenes deltagelse i relevante avlssamarbejder og naturbevarelsesprojekter.

Som led i tilsynet foretager rådet faglige vurderinger af anlæggene. Den faglige vurdering baserer sig dels på anlæggets egen indberetning til Slots- og Kulturstyrelsen samt på rådets besigtigelse af de enkelte anlæg. Rådet besigtiger anlæggene hvert andet år og følger op på besigtigelserne med en skriftlig vurdering af anlæggenes varetagelse af opgaverne efter loven. Rådets vurderinger tager udgangspunkt i zoo-lovens § 3, herunder:

- Anlæggets udvikling i forhold til den seneste 4-årsplan, tidligere vurderinger fra rådet samt evt. øvrige udviklingsplaner.
- Organisationsform herunder kravet i zoo-loven om en fuldtidsansat zoolog (cand. Scient.), øvrige tilskud fra offentlige myndigheder, nøgletal (samlet omsætning, antal årsværk, besøgende) samt udviklingen heraf.
- Ressourcegrundlag, herunder bygninger og anlæg.
- Formidling af viden om dyrene og deres levevis herunder særlige formidlingsprogrammer for børn og unge.
- Samarbejde, herunder avlssamarbejde nationalt og internationalt herunder hvilke samarbejder anlægget er koordinator for og hvilke man deltager i.
- Naturbevarelse, herunder hvilke projekter anlægget deltager i og på hvilket niveau.
- Status på anlæggets forskning – dels aktiviteter, hvor anlægget selv udøver forskning, dels aktiviteter, hvor anlægget bidrager ved at stille dyr/faciliteter og viden til rådighed for andres forskning.

Rådets vurdering bliver sammenfattet i en bedømmelse af anlæggets opgavevaretagelse efter følgende skala:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Tilsynsrapporten indeholder Rådets vurderinger af og eventuelle anbefalinger til anlæggets drift og fortsatte udvikling. Rapporten giver samtidig anlæggets kommunale tilskudsyder en viden om det enkelte anlægs virksomhed og de rammer, anlægget arbejder i.